

Att bygga ett grekiskt tempel

Pontus Hellström 1987

Det var enorma summor som lades ned på tempelbyggeri på Akropolis i mitten av 400-talet. Vi vet faktiskt en hel del om byggnadskostnader från klassisk tid tack vare grekernas och i synnerhet athenarnas förkärlek för att hugga in kommunala beslut och räkenskaper på stentavlor. Vi vet till exempel att året 408/7 var över hundra man i gång i den avslutande arbetsfasen på Erechteion, med detaljutsmyckningen och poleringen etc: 44 stenhuggare, 9 skulptörer, 7 träsnidare, 22 snickare, 1 svarvare, 3 målare och förgyllare och ett antal andra, ej specificerade arbetare. Normallönen var en drachma per dag och detta tycks ha varit en normallön även på andra håll i Grekland vid denna tid, vilket rimligen innebär en årslön på 300 drachmer.

Det ger en viss uppfattning om köpkraften hos en drachma omkring år 400. Vi vet också att en ko var värd runt 60 drachmer och en get kring 10. Fem kilo vete kostade ungefär en drachma, vilket betyder att matkontot belastade en mycket stor del av en årsinkomst på 300 drachmer för en normalfamilj. Bara för vetemjöl gick 100 drachmer åt.

Men vi ska se på byggnadskostnaderna från andra sidan, från byggherrarnas utgångspunkt. Det doriska normaltemplet till Asklepios i Epidauros kostade totalt 23 talenter, vilket är 138.000 drachmer och i princip lika många dagsverken, eller 460 årsverken. Det betyder att den stora kostnaden som var arbetskraften innebar en anställning av cirka 50 man i 10 år. Skulle man översätta kostnaden till en totalutgift av 100.000 kronor per manår, så skulle totalbudgeten i kronor röra sig kring 50 milj. kronor.

Vilka kostnader rörde det sig då om på Akropolis? Beträffande Parthenon har man kalkylerat fram en totalkostnad på cirka 500 talenter, vilket är 3 milj. drachmer. Detta motsvarar 10.000 manår. Utspridd på 11 års byggnadstid (447-436), skulle detta innebära en arbetsstyrka på cirka 900 man. Genom en analys av hur arbetskrävande de olika stadierna i tempelbygget var kan man komma fram till hur denna enorma arbetsstyrka kan ha fördelat sig. Man finner då att 400 av de 900 var sysselsatta i Pentelikons stenbrott och att ytterligare 90 man ägnade sig åt blocktransport från Pentelikon till Akropolis. Till själva byggnadsarbetet krävdes bara ett drygt hundratal stenhuggare och andra arbetare, medan ca 75 man krävdes för polering, snickeri, målning, förgyllning etc. En annan grupp som var i gång på Parthenonbygget var skulptörerna och deras medhjälpare och hantlangare. Räkenskaperna tyder på att 20-25 skulptörer samtidigt var sysselsatta med Parthenonskulpturerna. Bernhard Schweizer har ansett sig kunna särskilja omkring 70 olika skulptörshänder i Parthenonskulpturerna.

Vad kostade då Parthenon att bygga? Som ovan nämnts, betalade man ut en kostnad motsvarande 10.000 manår. Om manåret värderas till 100.000 kronor, så blir totalkostnaden 1 miljard kronor eller 90 miljoner om året i 11 år. Till Athena Parthenos' staty gick åt mer än ett ton guld. Men så ska man naturligtvis inte räkna. Man måste för att ge en rättvisande bild ta fram statsintäkter och statsutgifter och visa vilken andel i statsbudgeten tempelbygget intog. Det kan nämnas att Parthenonprojektet anses ha krävt ca 10% av de årliga statsintäkterna, om man inte räknar in tributerna från det delisk-attiska sjöförbundet.